

PIOTR MARCINIAK

Nowoczesna gospodarka wymaga eksperckiego samorządu gospodarczego. Wprowadzenie do modelu sektorowego

Modern Economy Requires Expert Public Law Chambers of Commerce. An Introduction to the Sectoral Model

Abstract

The 21st-century economy is experiencing unprecedented growth and specialisation, requiring an appropriate evolution in regulatory and institutional frameworks. This challenge also extends to business environment organisations, necessitating changes to their structure, objectives and functions. Against this backdrop, the author examines the shortcomings of the continental model and puts forward the sectoral model as an alternative, emphasising its potential for specialised expertise and its capacity for the extensive decentralisation of both authoritative and non-authoritative public functions.

SŁOWA KLUCZOWE: izby gospodarcze, model sektorowy, decentralizacja, zadania publiczne

KEYWORDS: chambers of commerce, sectoral model, decentralization, public tasks

PIOTR MARCINIAK – doktor nauk prawnych, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, ORCID – 0000-0002-4201-9311, e-mail: p.marciniak@inp.pan.pl

1 | Wprowadzenie

Izby gospodarcze należą do grupy organizacji otoczenia biznesu obejmującej również zrzeszenia pracodawców, stowarzyszenia, fundacje, kluby biznesu, itp. W zależności od przyjętych w danym państwie rozwiązań izby te mogą działać jako prywatnoprawne zrzeszenia wyłącznie zainteresowanych przedsiębiorców, których reprezentują w dialogu z instytucjami publicznymi, i dla których świadczą różnego rodzaju usługi (model anglosaski); lub jako publicznoprawne organizacje, w których członkostwo wynika z mocy prawa, i które dodatkowo realizują zadania publicznoprawne o charakterze niewładczym i władczym (model kontynentalny).

Istnieje wiele wariantów tych organizacji, a ich struktura, pozycja społeczno-polityczna i zadania w każdym kraju są inne^[1]. Bezspornie jednak powszechne, publicznoprawne izby gospodarcze tworzą najbardziej efektywny fundament do budowy silnych, reprezentatywnych, instytucjonalnych ram wsparcia oraz dialogu między biznesem a państwem. Potencjału takiego nie mają izby prywatnoprawne, których zasoby, liczba członków (w Europie zazwyczaj 1-2% ogółu przedsiębiorstw) i finansowanie ze składek wpływa na obiektywnie ograniczone możliwości działania^[2].

Z tym drugim przypadkiem mamy do czynienia w Polsce. Słabość ekosystemu polskich izb gospodarczych (zrzeszających zazwyczaj 50-300 firm) przekłada się na faktyczny brak organizacji reprezentatywnych dla ogółu

¹ *Chambers of Commerce in Europe. Self-Governance and Institutional Change*, red. Detlef Sack (Cham: Palgrave Macmillan, 2021); Marcus Pilgrim, Ralf Meier, *National Chambers of Commerce – A Primer on the Organization and Role of Chamber System* (Washington: Centre for International Private Enterprise, 1995). Piotr Marciniak, *Sektorowy model samorządu gospodarczego. Założenia i perspektywa wprowadzenia w Polsce* (Warszawa: C.H. Beck, 2023), 55-218. Również w przypadku izb prywatnoprawnych istnieje możliwość powierzenia im realizacji wybranych zadań publicznych – zob. Piotr Marciniak, „Five key differences between chambers of commerce in United Kingdom, Belgium and Poland” *Studia Prawa Publicznego*, nr 4 (2023): 102-105, jednak nie jest to powszechne, a i ich zakres jest znacznie mniejszy, niż w przypadku izb publicznoprawnych.

² Liczba członków zdecydowanej większości organizacji (w tym izb) gospodarczych w Polsce wynosi od 50 do 300 firm. Więcej: Kamil Brzeziński, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, O. Korczyńska, „Towards a new sectoral model of chambers of commerce: Exploratory survey of business environment organisations in Poland” *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, 12 (2024): 2-16.

przedsiębiorców^[3]. Pozbawia to biznes – w szczególności małe i mikro firmy – trwałych, instytucjonalnych i obligatoryjnych ram dialogu z instytucjami publicznymi, co skutkuje brakiem sprawczości oraz wyrывkowością i niską efektywnością procesów konsultacyjnych. Czynniki te wraz z rosnącą złożonością i specjalizacją gospodarki opartej na wiedzy wymagają wprowadzenie w Polsce eksperckiego, publicznoprawnego samorządu gospodarczego, który prócz wsparcia biznesu, zapewnić będzie mógł merytoryczne wsparcie instytucji publicznych w przygotowywaniu i realizacji skutecznej polityki gospodarczej^[4]. Wspomniana wyżej różnorodność stosowanych na świecie rozwiązań powoduje, iż nie istnieją gotowe, uniwersalnie skuteczne modele. Uzasadnia to celowość poszukiwania i wdrożenia koncepcji zakotwiczonej nie tylko w bieżących i przyszłych potrzebach gospodarczych, ale i w specyfice oraz doświadczeniach krajowych^[5].

W analizie modelowej izb gospodarczych warto równocześnie pamiętać, że z perspektywy nauki prawa samorząd gospodarczy to powoływany w drodze ustawy (lub adekwatnego aktu prawa publicznego) wyodrębniony, samorządny, publicznoprawny podmiot (najczęściej jest to ekosystem izb), który samodzielnie realizuje powierzone mu zadania z zakresu administracji publicznej w sferze gospodarki. Z mocy prawa zrzesza on wszystkich przedsiębiorców (jest w tej grupie powszechny).

W doktrynie prawa administracyjnego zaliczany jest on do samorządu specjalnego obejmującego grupę samorządów opartych na innej więzi niż terytorialna. W przypadku samorządu gospodarczego tym kluczowym elementem wyróżniającym jest więź gospodarcza^[6].

Należy w tym miejscu wyjaśnić, że występujące w art. 2 ustawy o izbach gospodarczych z 1989 r. (dalej uoig)^[7] określenie „samorząd gospodarczy”

³ Kamil Brzeziński, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, „Reprezentatywność organizacji przedsiębiorców w dialogu z administracją publiczną” *Studia Prawno-Ekonomiczne*, nr 129 (2023): 79-100.

⁴ Bogusław Ostapowicz, „Współczesna polityka gospodarcza w warunkach globalizacji” *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 32 (2013): 111-138. Jan Kaja, *Polityka gospodarcza. Wstęp do teorii* (Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, 1999).

⁵ Karol Dąbrowski, Tomasz Dorożyński i Piotr Marciniak, „The Justification of the Sectoral Model of Chambers of Commerce – Polish Perspective” *Studia Iuridica Lublinensia*, nr 5 (2023): 53-75.

⁶ Kazimierz Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy w prawie polskim: studium prawne* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014), 84–87. Marciniak, *Sektorowy model*, 28.

⁷ Dz. U. z 1989 r., nr 35 poz. 195 z późn. zm.

jest wynikiem błędnego przyjęcia przez ustawodawcę, że pojęcia samorządność i samorząd są tożsame. Nie są. Ustawa ta nie ustanowiła w Polsce samorządu gospodarczego^[8]. Stworzyła jedynie ramy do zawiązywania przez zainteresowanych przedsiębiorców organizacji, które faktycznie są prywatnoprawnymi, dobrowolnymi stowarzyszeniami gospodarczymi (zrzeszają bowiem wyłącznie przedsiębiorców), i które reprezentują interesy swoich członków (a nie ogółu przedsiębiorstw)^[9]. Polskie izby gospodarcze są oczywiście samorządne, ale oznacza to jedynie, że są one powoływane, likwidowane i zarządzane przez swoich członków, którzy decydują o kierunkach działalności swoich izb, zasadach ich finansowania i wybierają w procedurach demokratycznych członków organów^[10]. W piśmiennictwie anglojęzycznym samorządność izb określa się niekiedy jako *self-administration*, czyli samodzielne administrowanie^[11]. Samorząd (ang. *self-government*) zaś jest formą decentralizacji zadań publicznych, a więc powiązany jest z zarządzaniem państwem i wyposażony we władztwo administracyjne^[12]. Co do zasady przynależność do samorządu podmiotów wskazanych w przepisach (w tym przypadku przedsiębiorców) jest obligatoryjna^[13], co przekłada się na reprezentację interesów zbiorowych. Podobne rozwiązania odnajdujemy w konstrukcji samorządów zawodowych, jak również samorządu terytorialnego.

2 | Przegląd piśmiennictwa

Przegląd piśmiennictwa wskazuje na stosunkowo małą liczbę publikacji poświęconych izmom gospodarczym zarówno w Polsce, jak i na świecie. Aktualną i niezwykle interesującą analizę bibliometryczną opracowań

⁸ Wyjątek stanowią: Polska Izba Ubezpieczeń i izby rolnicze. Szerzej: Marciniak, *Sektorowy model*, 264-272.

⁹ Art. 1-2 i n. uoig.

¹⁰ Podobnie: Katarzyna Walkowiak, „Podstawy teoretyczne samorządu zawodowego geodetów i kartografów.” *Przegląd Geodezyjny*, nr 11 (2014): 8-10.

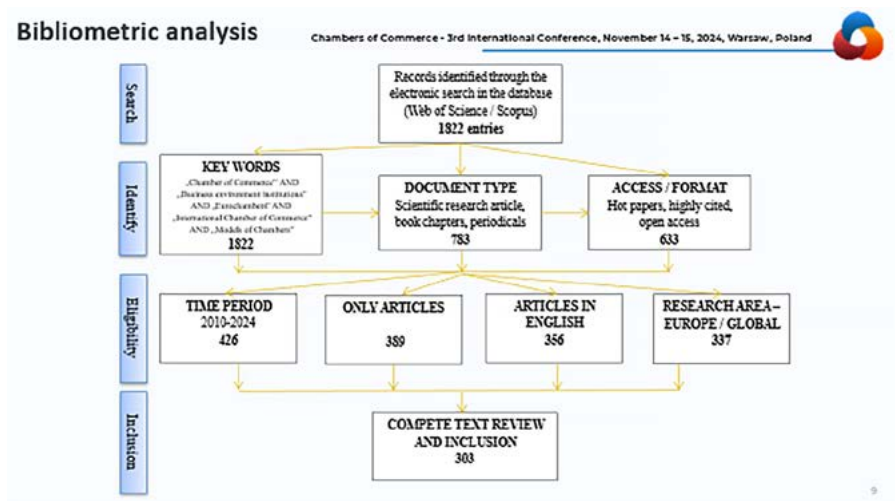
¹¹ Pilgrim, Meier, *National Chambers of Commerce*, 3 i n.

¹² Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy*, 7.

¹³ Stanisław Wykrętowicz, „Powstanie i rozwój samorządu gospodarczego w Europie i w Polsce,” [w:] *Spór o samorząd gospodarczy w Polsce*, red. Stanisław Wykrętowicz (Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2005), 13.

naukowych w języku angielskim przedstawiła w listopadzie 2024 r. w trakcie Chambers of Commerce – 3rd International Conference profesor Gratiela Noja z West University of Timisoara. W wyniku przeprowadzonej kwerendy, jej zespół zidentyfikował zaledwie 303 recenzowane artykuły na temat izb.

Rysunek 1. Analiza bibliometryczna anglojęzycznych publikacji na temat izb gospodarczych przedstawiona w listopadzie 2024 r. w czasie konferencji *Chambers of Commerce – 3rd International Conference* przez prof. Gratiela Noja z Uniwersytetu Zachodniego w Timisoarze, Rumunia

Istnieje oczywiście szereg publikacji w innych językach^[14], jednak w każdym przypadku przeważają analizy wybranych aspektów działalności izb różnego szczebla i rodzaju: krajowych, regionalnych lub branżowych^[15].

¹⁴ Choć nie jest to standard. Przykładowo: w czasie ubiegłorocznej kwerendy przeprowadzonej na Uniwersytecie Antwerpskim w Belgii (gdzie ekosystem izb jest stosunkowo silny) udało się zidentyfikować jedynie jedną publikację tematyczną w języku flamandzkim. Pochodzi ona z lat '90-tych i nie jest dostępna cyfrowo.

¹⁵ Np. Peter Krisztián Zachar, *Transition, Participation and Self-Governance: The Institutional Change of Hungarian Chambers*. Budapest, 2023. Iván Medina, Joaquim M. Molins, „A new model for Chambers of Commerce in Spain? Explaining the impact of European programs on the modernization of the Barcelona Chamber of Commerce” *Studies in Law and Economics*, t. CXXXIV (2025): 79-100.

Część ma charakter historyczny^[16], a jedynie nieliczne – porównawczy^[17].

Z perspektywy niniejszego opracowania niezwykle istotną rolę pełnią nieliczne opracowania modelowe – kategoryzujące krajowe systemy izb przede wszystkim w oparciu o dwa kryteria: podstawę powoływania izb i obligatoryjność członkostwa. Pierwszą tego typu systematykę zaproponował w 1982 r. Rehker, który w oparciu o sposób tworzenia izb podzielił je na publicznoprawne i prywatnoprawne^[18]. Podobną drogą podążyli w 1995 r. Pilgrim i Meier konstruując najpowszechniej dziś wykorzystywany podział na modele: kontynentalny (publicznoprawny), anglosaski (prywatnoprawny) oraz mieszany (do którego zaliczają rozwiązania posiadające elementy obu nw. skrajnych modeli)^[19]. Powyższe podziały są niezwykle ogólne i w dużym stopniu umowne. Izby działają bowiem w państwach niezwykle zróżnicowanych politycznie, gospodarczo i społecznie^[20]. Stąd w piśmiennictwie odnajdujemy również inne propozycje: Fedotova z 2007 r., który prócz modelu anglosaskiego i kontynentalnego, zarysował dodatkowo modele: publiczny, euroazjatycki i azjatycki^[21]; Bandarzewskiego z 2014 r., który wskazał cechy modelu administracyjnego^[22]; autora, który w 2023 r. opisał model sektorowy^[23]. W przypadku modelu sektorowego należy zauważyć, że pośrednio opisują go analizy izb okresu międzywojennego opracowywane np. przez Dąbrowskiego^[24]

¹⁶ Np. Robert J. Bennett, *Local Business Voice: The history of Chambers of Commerce in Britain, Ireland and Revolutionary America. 1760–2011* (Oxford: Oxford University Press, 2011).

¹⁷ Np. Robert J. Bennett, G. Krebs, H. Zimmermann. *Chambers of Commerce in Britain and Germany*. London and Bonn, 1993.

¹⁸ Helmut Rehker, *Chambers of Commerce under Public and Private Law* (Geneva: International Trade Centre, 1982).

¹⁹ Pilgrim, Meier, *National Chambers of Commerce*.

²⁰ Brak jest światowego rejestru izb gospodarczych. Jednak ich największa światowa federacja – International Chambers of Commerce World Chambers Federation – w lutym 2025 r. wskazywała, iż zrzesza 124 organizacje reprezentujących kraje i terytoria (a nie niższe szczeble, takie jak regionalne). Źródło: <https://iccwbo.org/world-chambers-federation/our-chamber-network/>.

²¹ Victor I. Fedotov, *Organizational and Legal Models of Chambers* (Washington, 2007).

²² Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy*, 289.

²³ Marciniak, *Sektorowy model*, 444–527. Jego założenia omówione są w dalszej części artykułu.

²⁴ Karol Dąbrowski, „Izby przemysłowo-handlowe Drugiej Rzeczypospolitej jako instytucje samorządu przemysłowo-handlowego. Ujęcie doktrynalne i konstytucyjne” *Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego*, t. X (2007): 303–321.

oraz publikacje poświęcone izbom rolniczym^[25]. Z polskiej perspektywy model sektorowy nie jest więc konstrukcją nową. Nawiązuje on również do historycznych organizacji cechowych i, pośrednio, do poszerzającego się katalogu branżowych izb zawodowych.

3 | Izby branżowe i sektorowe w Polsce – historia i teraźniejszość

W Polsce okresu międzywojennego początkowo działalność kontynuowały izby powołane wcześniej przez zaborców. Na obszarze zaboru pruskiego i austriackiego było ich łącznie dziewięć i różniły się zakresem realizowanych zadań^[26]. Możliwość ujednolicenia i rozszerzenia systemu na cały kraj (również tereny wcześniejszego zaboru rosyjskiego) otworzyły uchwalenie Konstytucji z dnia 17 marca 1921 r.^[27]. Jej art. 68 stanowił podstawę do wydania przepisów powołujących „dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego” odrębnych izb: rolniczych, handlowych, przemysłowych, rzemieślniczych, pracy najemnej i innych. Na poziomie krajowym samorząd gospodarczy reprezentować miała Naczelna Izba Gospodarcza Rzeczypospolitej (nigdy nie została powołana)^[28]. Jednak przepisy wykonawcze powołujące część z nw. izb przyjęto w formie rozporządzeń Prezydenta RP dopiero 6 lat później:

- 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym^[29], powołującym izby rzemieślnicze;

²⁵ Izby rolnicze będące obligatoryjnymi, publicznoprawnymi zrzeszeniami sektorowymi funkcjonują w wielu krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Zob. m.in. Barbara Wyrzykowska. „Organizacja i zadania izb rolniczych w Polsce” *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, z. 2 (2007): 435-440.

²⁶ Karol Dąbrowski, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie 1944-1950* (Ryki: Fundacja Obywatelskiego Rozwoju-Ryki, 2016): 17-20.

²⁷ Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1921 r., nr 44, poz. 267 z późn. zm.).

²⁸ Anna Szustek, *Naczelna Izba Gospodarcza* (Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR), 2017; Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy*, 90-91.

²⁹ Dz. U. z 1927 r. nr 53 poz. 468.

- 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych^[30];
- 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych^[31].

Podstawą do utworzenia dziesięciu izb było rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 30 listopada 1927 r.^[32] Wraz z administracją rządową i samorządem terytorialnym wchodziły one w skład administracji publicznej, ale działały niezależnie i były wyposażone we władztwo administracyjne. Członkostwo w nich przedsiębiorców wynikało z mocy prawa^[33]. Regulacja nie objęła obszaru autonomicznego województwa śląskiego, gdzie do 1935 r. dwie tamtejsze izby (w Katowicach i Bielsku) działały na dotychczasowych zasadach^[34].

W 1934 r. w wyniku nowelizacji rozporządzenia o izbach^[35] Związek Izb Przemysłowo-Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej, działający jako nieformalne forum izb, został przekształcony w podmiot prawa publicznego zrzeszający z mocy prawa wszystkie izby^[36]. Zgodnie z art. 29a związek ten miał opracowywać ujednolicone stanowiska i opinie izb w sprawach o ogólnym znaczeniu. W tym samym roku pojawiła się definicja ustawowa samorządu gospodarczego, w skład którego wchodziły „izby rolnicze, przemysłowe, handlowe, rzemieślnicze, pracy najemnej, itd”^[37].

Kolejne zmiany związane były z przyjęciem Ustawy Konstytucyjnej z dnia 23 kwietnia 1935 r.^[38] Jej art. 72 definiował wprost trzy filary administracji państwowej: administrację rządową, samorząd terytorialny i samorząd gospodarczy. Zaś art. 76 wprowadził ich otwarty katalog dodając do izb rolniczych, przemysłowo-handlowych, pracy i wolnych zawodów również „inne zrzeszenia publiczno-prawne”. Izby poddane zostały jednak silnemu

³⁰ Dz. U. z 1927 r., nr 67 poz. 591.

³¹ Dz. U. z 1928 r., nr 39 poz. 385.

³² Dz. U. z 1927 r., nr 111, poz. 945.

³³ Wykrętowicz, „Powstanie i rozwój”, 15.

³⁴ Dąbrowski, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie*, 40-41.

³⁵ Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych (Dz. U. z 1934 r., nr 26 poz. 203).

³⁶ Dąbrowski, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie*, 41.

³⁷ Art. 40 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 28 maja 1934 r. do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy państwowych i zawodów wojskowych (Dz. U. z 1934 r., nr 60 poz. 513).

Zob. również: Dąbrowski, *Izby przemysłowo-handlowe Drugiej Rzeczypospolitej*: 307.

³⁸ Dz. U. r. 1935 r., nr 30, poz. 227.

nadzorowi państwa, wzmocnionemu postanowieniami skomplikowanej ordynacji wyborczej^[39].

Podsumowując okres międzywojenny należy zauważyć, że od 1927 r. funkcjonował w Polsce system swoście hybrydowy. Oparty był on na izbach gospodarczych, powołanych dla głównych sektorów gospodarki (rolnictwa, przemysłu, handlu i rzemiosła^[40]), ale ustawowo zorganizowanych regionalnie (początkowo dla dziesięciu, a od 1935 r. dla jedenastu regionów). Było to rozwiązanie niezwykle podobne do organizacji dzisiejszych samorządów zawodowych^[41].

Pierwsze działania mające na celu odtworzenie izb gospodarczych podejmowano już w ostatnich miesiącach drugiej wojny światowej. Część z nich realizowana była oddolnie przez działaczy i pracowników izb z okresu międzywojennego. Inne miały podstawy formalne, zapoczątkowane Instrukcją PKWN z 1944 r.^[42] Stopniowo ich działalność była jednak ograniczana, a likwidacja (z wyjątkiem samorządu rzemieślniczego^[43]) nastąpiła w 1950 r.^[44]

Reformy ustrojowe przeprowadzone od 1989 r. umożliwiały przywrócenie samorządu gospodarczego jako trzeciego filara samorządności^[45]

³⁹ Dąbrowski, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie*, 37-38.

⁴⁰ Nie powołano izby pracy najemnej.

⁴¹ Np. samorząd lekarski tworzy Naczelna Izba Lekarska i 24 izby okręgowe (w tym Wojskowa Izba Lekarska). Zob.: <https://nil.org.pl/dzialalnosc/izby-okregowe> [dostęp: 4.3.2025]. O genezie i ewolucji samorządu lekarzy zob. Marta Gołowska i Artur Łuszczynski, „Filozoficzno-prawne dylematy autonomii lekarskiej i roli samorządu zawodowego lekarzy” *Prawo i Więź*, nr 5 (2024): 624-627. <https://doi.org/10.36128/PRIWVI52.968>.

⁴² Instrukcja Wydziału Grup Operacyjnych Resortu Gospodarki Narodowej i Finansów PKWN nr 1/I pt. „Wytyczne organizacyjne dla przemysłu w Polsce w sprawie organizacji przemysłu i izb przemysłowo-handlowych opierających swoją działalność na podstawie przepisów z 1927 roku”.

Zob. również: Robert Kmiecik, Paweł Antkowiak, Adam Jaskulski, *Pożądaný kierunek zmian modelu samorządu gospodarczego w Polsce* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2016), 43-46; Dąbrowski, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie*: 62 i n.

⁴³ Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy*, 92.

⁴⁴ Na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 marca 1950 r. o Centralnym Urzędzie Drobnej Wytwórczości (Dz. U. z 1950 r., nr 10, poz. 104, z późn. zm.) majątek izb przejął Skarb Państwa, a zadania – administracja państwowa.

⁴⁵ Katarzyna Walkowiak, „Podstawy teoretyczne”, 8.

(obok samorządów zawodowych^[46] i terytorialnego^[47]). Jednak, jak już wspomniano wcześniej, ustawa o izbach gospodarczych z 1989 r. nie wprowadziła go w Polsce^[48]. Sytuacji nie zmieniło przyjęcie w 1992 r. tzw. Małej Konstytucji^[49]. Pewną zmianę wprowadziło dopiero uchwalenie w 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej^[50]. W nauce prawa przyjmuje się, że jej art. 17 ust. 2 daje podstawę do powołania samorządu gospodarczego^[51], a i był on przedmiotem dyskusji Komisji Konstytucyjnej^[52]. Ponadto, echo rozważań nad włączeniem samorządu gospodarczego do treści konstytucji odnajdujemy wprost w brzmieniu jej art. 61 ust. 1, który, formułując prawo obywatela do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej, wskazuje m.in. na organy samorządu gospodarczego. Niestety brak bezpośredniego wymienienia w art. 17 publiczno-prawnego samorządu gospodarczego w praktyce zawiesił jego ustanowienie.

W dyskusji nad jego wprowadzeniem w Polsce należy ponadto zauważyć, że po 1989 r. opracowano co najmniej sześć różnych propozycji nowej

⁴⁶ Proces odbudowy samorządu zawodowego rozpoczęty został już w 1982 r. wraz z przyjęciem ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 1982 r., nr 16 poz. 124).

⁴⁷ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r., nr 16 poz. 95).

⁴⁸ Zob. również: Robert Kmiecik, „Wielowymiarowość pojęcia samorządu – od związków terytorialnych do specjalnych” *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, nr 4 (2015): 59; Robert Kmiecik, „Samorząd gospodarczy w państwach Unii Europejskiej” *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 7 (2013): 64.

⁴⁹ Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz. U. z 1992 r., nr 84 poz. 426 z późn. zm.). Szerzej nt. Małej Konstytucji – Ryszard Mojak, „Geneza, prawnoustrojowe zasady i prawne procedury tworzenia i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej polskiej z 2 kwietnia 1997 r.” *Gdańskie Studia Prawnicze*, t. XL (2018): 99–112.

⁵⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., nr 78 poz. 483 z późn. zm.).

⁵¹ Bandarzewski, *Samorząd gospodarczy*, 93–94; Mateusz Błachucki, „Przemiany ustrojowe samorządu specjalnego w prawie administracyjnym”, [w:] *Prace studialne Warszawskiego Seminarium Aksjologii Administracji*, t. III, red. Krzysztof A. Wąsowski, Katarzyna Zalaśńska (Kraków: Presscom, 2014), 19 i n.

⁵² Marek Szydło w: *Konstytucja RP*, t. I, *Komentarz do art. 1–86*, red. Marek Safjan, Leszek Bosek (Warszawa: C.H. Beck, 2016) odnajdujemy nawiązania do biuletynów z prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, w których zawarte są rozważania dotyczące samorządu gospodarczego i zawodowego.

ustawy o izbach gospodarczych (nie wszystkie zakładały jego publiczno-prawny charakter, ale we wszystkich brakowało rozwiniętej koncepcji decentralizacji zadań publicznych)^[53], jednak prace te zostały zawieszone w 2016 r. po decyzji o zakończeniu prac nad projektem opracowywanym ówczesnie w Ministerstwie Rozwoju.

Wspomnieć również trzeba, że kryteria publicznoprawnego i przy okazji sektorowego lub branżowego samorządu gospodarczego spełniają^[54] powołane w 1995 r. izby rolnicze^[55] oraz Polska Izba Ubezpieczeń z 2003 r.^[56]. Obok nich, tworząc złożony ekosystem, działa w Polsce w oparciu o przepisy uoig blisko 450 prywatnoprawnych izb gospodarczych – mniej więcej po połowie regionalnych i branżowych^[57]. Kwerenda informacji publikowanych na stronach dzisiejszych izb wskazuje na statystycznie dużo większą aktywność izb branżowych w procesach konsultacyjnych. Izby regionalne działają zaś bardziej jak lokalne kluby biznesu.

4 | Cele samorządu gospodarczego powinny definiować wybór jego optymalnego modelu

Samorząd (każdy jego rodzaj) jest powoływana przez państwo i wyposażona we władztwo administracyjne korporacją publicznoprawną, która celem jest realizacja ściśle określonych zadań publicznych – w danej sferze

⁵³ Lista projektów znajduje się na końcu niniejszego opracowania. Omówienie: Marciniak, *Sektorowy model*, 284-341.

⁵⁴ Szerzej: ibidem, 264-272. Zob. również: Jan Zimmermann, *Prawo administracyjne* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2020), 182-184.

⁵⁵ Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 1996 r., nr 1 poz. 3 z późn. zm.).

⁵⁶ Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2003 r., nr 124 poz. 1151 z późn. zm.) uchylona i zastąpiona ustawą z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. 2015 poz. 1844 z późn. zm.). Powołano jeszcze Izbę Domów Składowych, ale została zlikwidowana w 2009 r. – ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o domach skladowych oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw. (Dz. U. z 2000 r. nr 114 poz. 1191 z późn. zm.).

⁵⁷ Kamil Brzeziński, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, Olga Korczyńska, „Towards a new sectoral model”, 5.

oraz wobec swoich członków^[58]. Nie ma on definicji legalnej w polskim systemie prawa^[59]. W nauce prawa przyjmuje się jednak, że z mocy prawa zrzesza on wszystkie osoby wskazane w ustawie^[60]. W przypadku samorządów specjalnych nie jest to jednak więź terytorialna (stąd określane są też czasem, jako nieterytorialne lub aterytorialne), ale określona cecha podmiotowa, taka jak: wykonywany zawód, prowadzenie działalności gospodarczej, wyznaczenie lub przynależność do mniejszości narodowej^[61].

Projektowanie publicznoprawnego samorządu gospodarczego w Polsce wymaga więc określenia jego celów (poprzez zbudowanie katalogu planowanych dla niego zadań publicznych) oraz grupy podmiotowej. Kwestie związane z organizacją izb mają charakter jedynie techniczny i powiązane są z wymaganiami modelowymi (np. w konstrukcji grup członkowskich). Kluczowa w takim projekcie powinna być maksymalizacja efektywności planowanej instytucji względem stawianych przed nią celów. W przypadku samorządu gospodarczego należy skoncentrować się na koncentracji kompetencji eksperckich, zapewnieniu reprezentatywności dialogu przedsiębiorców z państwem (która wymaga równowagi między przedsiębiorstwami różnej wielkości i branż) oraz zbudowaniu przestrzeni do efektywnej decentralizacji zadań publicznych^[62]. Projekt taki powinien być poddany refleksji nad rozwiązaniami modelowymi adekwatnymi do wymagań i potrzeb współczesnej gospodarki i polityki. Analiza teoretyczna oraz praktyczna omawianej instytucji wskazuje, że nie musi być on zorganizowany terytorialnie na wzór modelu kontynentalnego.

⁵⁸ Tadeusz Ławicki, „Samorząd gospodarczy w Polsce” *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, nr 9 (2013): 10. Tadeusz Bigo, *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego* (Warszawa: Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego, 1928), 53 i n., Marciniak, *Sektorowy model*, 23-28.

⁵⁹ Robert Kmiecik, „Samorząd gospodarczy, a system decentralizacji administracji publicznej w Polsce” *Polityka i Społeczeństwo*, nr 3 (2016): 34.

⁶⁰ Z. Grelowski, *Samorząd specjalny*, 6, 47 i n. Robert Kmiecik, *Samorząd gospodarczy, a system*, 35-36.

⁶¹ Barbara Zamącińska, „Kształt samorządu gospodarczego w Polsce (uwagi prawne na tle inicjatywy zmierzającej do powołania powszechnego samorządu gospodarczego)” *Administracja publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe*, nr 2 (2012): 89.

⁶² Marciniak, *Sektorowy model*; Karol Dąbrowski, Tomasz Dorożyński, Piotr Marciniak, „The Justification of the Sectoral Model”; Kamil Brzeziński, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, „Reprezentatywność organizacji przedsiębiorców”.

5 | Model sektorowy

Jak już wspomniano wcześniej, model sektorowy nawiązuje do rozwiązań funkcjonujących w Polsce w okresie międzywojennym oraz do przykładów izb branżowych i sektorowych funkcjonujących obecnie w Polsce i na świecie (w szczególności izby rolnicze). To, co wyróżnia model sektorowy wobec kontynentalnego, to przyporządkowanie izb do sektorów gospodarki zamiast geograficznych regionów, nowa koncepcja definiowania i równoważenia grup członkowskich, silny akcent na koncentrację kompetencji eksperckich oraz duży potencjał decentralizacji zadań publicznych. Elementy te tworzą całkowicie nowy i oryginalny model samorządu gospodarczego.

Powołanie izb sektorowych wymaga trybu właściwego dla podobnych korporacji publicznoprawnych. W Polsce byłaby to ustawa wydana na podstawie art. 17 ust. 2 Konstytucji RP. Z uwagi na różną specyfikę poszczególnych sektorów (przede wszystkim różne katalogi decentralizowanych zadań) należy przyjąć, że ustanowienie każdej z izb wymagałoby odrębnej regulacji. Ważną cechą modelu sektorowego jest fakt, że z uwagi na jego strukturę możliwe jest powoływanie izb w różnym czasie – np. tak, by już obecnie dobrze zorganizowane w organizacjach otoczenia biznesu sektory uzyskały swój samorząd wcześniej, a wnioski z ich działalności mogłyby być wykorzystane przy powoływaniu z czasem kolejnych tego typu korporacji. Każda dedykowana konkretnej izbie ustawa powinna definiować jej strukturę i organizację, zadania wraz z zasadami ich finansowania (szczególnie zadań publicznych) oraz kryteria przynależności przedsiębiorstw do konkretnej izby (w tym przedsiębiorstw wielobranżowych i zagranicznych). Wydaje się wskazane, by relacje izb gospodarczych z innymi instytucjami publicznymi dookreślone zostały w Konstytucji RP (np. na wzór rozwiązań międzywojennych) lub w dodatkowej ustawie regulujących zagadnienia horyzontalne.

Punktem wyjścia do budowy katalogu izb modelu sektorowego jest klasyfikacja PKD 2025 i jej 22 sekcje^[63]. Bazą nie powinny być bowiem 3 (lub 4) klasyczne sektory gospodarki^[64], ale poziom subsektorowy grupujący

⁶³ Wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18.12.2024 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2024 r., poz. 1936). W wersji PKD 2007 było 21 sekcji.

⁶⁴ Anna Runge, Jerzy Runge, *Słownik pojęć z geografii społeczno-ekonomicznej* (Katowice: „Videograf Edukacja”, 2008), 292.

podobne branże^[65]. Podejście takie gwarantuje w państwie średniej wielkości efektywność modelu sektorowego, która oparta jest na sile (liczbie członków i zasobach) oraz specjalizacji (kompetencjach) izb. Muszą być one odpowiednio duże, ale, by osiągnąć maksymalną koncentrację kompetencji i synergii, łączyć powinny przedsiębiorstwa o podobnej specyfice działania. Stąd model przewiduje powołanie odrębnie izby budownictwa, izby handlu detalicznego i hurtowego, izby transportu i gospodarki magazynowej, etc. Budując ich optymalną listę należy przeanalizować liczbę i podobieństwa między przedsiębiorstwami w każdej z sekcji tak, by nie tworzyć izb z niewielką liczbą członków, co ograniczałoby ich potencjał. W przypadku sekcji z niewielką liczbą przedsiębiorstw należy przyłączyć je do innych, większych i możliwie podobnych przedmiotowo oraz regulacyjnie sekcji. W państwach średniej wielkości (jak Polska z 2,35 mln przedsiębiorców^[66]) wydaje się, że optymalna liczba izb nie powinna być większa niż 15. Każda z izb miałaby osobowość prawną, działałaby na obszarze całego kraju i mogłaby powoływać biura regionalne (podobnie, jak czynią to dziś duże samorządy zawodowe). Na poziomie krajowym izby sektorowe zrzeszone byłyby w Krajowej Izbie Gospodarczej będącej izbą właściwą w sprawach o zasięgu horyzontalnym^[67]. Strukturę modelową przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 2. Struktura izb w modelu sektorowym w odniesieniu do PKD 2025 (opracowanie własne)

Wewnętrzna organizacja izb gospodarczych w każdym modelu nawiązuje do struktury stowarzyszeń. Standardowo więc przedsiębiorcy zrzeszeni

⁶⁵ Marciniak, *Sektorowy model*, 28-34.

⁶⁶ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, PARP 2024: 6.

⁶⁷ Dzisiejszy KIG mógłby pełnić rolę organizacji parasolowej po odpowiednim jego przekształceniu. Możliwe jest też powołanie nowej instytucji.

byliby wyłącznie w izbach sektorowych, zaś w skład zgromadzenia ogólnego KIG wchodziłoby wyłącznie przedstawicieli izb branżowych. Z uwagi na realizację zadań publicznych, celowym byłoby utworzenie przy KIG właściwego dla wszystkich izb Biura Kontroli wzorowanego na niemieckiej *Rechnungsprüfungsstelle*, która działa przy DIHK (Niemieckiej Federacji Izb Przemysłowo-Handlowych)^[68]. Pełniłoby ono zadania podobne do właściwych dla samorządu terytorialnego Regionalnych Izb Obrachunkowych^[69].

Przyporządkowanie sektorowe przedsiębiorstw do właściwych izb skutkuje naturalnym uproszczeniem struktury grup członkowskich względem modelu kontynentalnego. W modelu kontynentalnym zazwyczaj najważniejsze jest zapewnienie reprezentacji sektorom kluczowym dla danego regionu^[70]. W efekcie brakuje w nim przestrzeni do równoważenia głosów różnych klas wielkości przedsiębiorstw, co przekłada się na działalność każdej z izb^[71]. Problem ten nie istnieje w modelu sektorowego, gdyż przypisanie przedsiębiorstw do właściwych izb pozostawia miejsce na organizację jedynie czterech grup członkowskich zrzeszających duże, średnie, małe i mikro przedsiębiorstwa. Pozostaje wypracowanie modelu równoważenia głosów i podziału miejsc w organach między nimi. Rozwiązaniem może być zestawienie liczebności każdej z grup z jej udziałem w PKB. Pozwala to zdefiniować wagę (siłę) głosu każdej z grup w głosowaniach lub przy podziale mandatów w walnym zgromadzeniu i zarządzie. Przykład tego mechanizmu prezentowany jest w poniższej tabeli, a zaokrąglone wartości głosów wynoszą odpowiednio: 69 / 7 / 7 / 17%. Oczywiście wartości poniższe w przypadku każdej z izb będą nieco inne, a docelowy mechanizm może wyglądać nieco inaczej.

⁶⁸ Deutsche Industrie- und Handelskammer Satzung – §5.2.i: <https://dihk.de/resource/blob/6104/7eab8a13715ffa5f908eab873fefb2be/dihk-satzung-data.pdf>. [dostęp: 8.03.2025].

⁶⁹ Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 1992 r., nr 85 poz. 428 z późn. zm.). Zob. również: Tomasz Turek, „Regionalna izba obrachunkowa jako organ kontroli nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki finansowej”, [w:] *System finansów samorządu terytorialnego. Wybrane problemy*, red. Leszek Patrzałek (Poznań-Wrocław: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2003) 69-77.

⁷⁰ Dobrze widoczne jest to w przypadku izb niemieckich (IHK), których listy grup członkowskich różnią się między sobą.

⁷¹ Piotr Marciniak, „SME representation in chambers of commerce bodies – a model perspective” *Studia Prawno-Ekonomiczne*, nr 132 (2024).

Tabela 1. Mechanizm równoważenia głosów klas przedsiębiorstw w oparciu o ich liczbę i udział w PKB sektora przedsiębiorstw – dane za lata 2011–2020 (opracowanie własne)

Klasa wielkości	Mikro	Małe	Średnie	Duże
Liczba przedsiębiorstw	95,92%	3,04%	0,85%	0,19%
Udział w PKB przedsiębiorstw	41,20%	11,68%	14,01%	33,10%
Średnia obydwo powyższych wartości	68,56%	7,36%	7,43%	16,65%

Izby gospodarcze w każdym z modeli realizują różnorodne zadania korporacyjne, doradcze i usługowe adresowane do swoich członków (np. organizację szkoleń i konferencji). Tym, co wyróżnia modele publicznoprawne, jest ich katalog zadań publicznych – w tym administracyjnoprawnych o charakterze władczym i nie władczym. Specjalizacja sektorowa zapewnia najszerszą, ekspercką platformę decentralizacji zadań publicznych nieosiągalną w modelu kontynentalnym. Wynika to z faktu, że zdecydowana większość regulacji i procedur ma charakter branżowy (od sprawozdawczości po wydawanie różnego typu decyzji administracyjnych). Przykładowo – możliwe, łatwe i efektywne jest zbudowanie centralnego systemu raportowania wymaganych prawem wskaźników branżowych przy izbie sektorowej, która zna dobrze specyfikę branży i aktywnych w niej przedsiębiorców. Równocześnie należy zobowiązać wszystkie inne instytucje publiczne, by miały obowiązek pobierania danych z systemów izb, w miejsce zapytań kierowanych do przedsiębiorców. Równie celowym byłoby upoważnienie izb do wydawania branżowych pozwoleń czy prowadzenia list branżowych biegłych. Różnorodność niektórych procesów mogących podlegać decentralizacji powoduje, że nie da się ich zorganizować efektywnie i spójnie w ekosystemie izb regionalnych modelu kontynentalnego z uwagi na to, że tworzą one rozproszony system niezależnych instytucji z różnymi zasobami^[72]. Potwierdza to fakt, że są one realizowane najczęściej przez urzędy centralne dedykowane branżom lub sektorom^[73]. Jednak decentralizacja

⁷² W systemie kontynentalnym poszczególne izby regionalne mają zupełnie naturalnie różny potencjał i specjalizację (wynikającą np. z różnic między regionami rolniczymi i przemysłowymi). Np. Iván Medina i Joaquim M. Molins, „Institutional change in Spanish Chambers of Commerce”, [w:] *Chambers of Commerce in Europe: Self-Governance and Institutional Change*, red. Detlef Sack (Cham: Palgrave Macmillan, 2021), 117–120.

⁷³ Potwierdzenie tego faktu odnajdujemy m.in. w niektórych projektach ustaw wymienionych na końcu niniejszego opracowania, które proponując model

szeregu zadań do izb branżowych zbudowałyby realne huby kompetencyjne, a równocześnie uprościła, zagregowała i dostarczyła nowoczesnych narzędzi zarówno przedsiębiorcom, jak i stronie publicznej, ograniczając przy tym koszty instytucjonalne i regulacyjne wszystkich interesariuszy. Oczywiście w modelu sektorowym budowa katalogu zadań musi zostać przeprowadzona odrębnie dla każdej branży. Jednak ich przekazywanie może następować etapami niezbędnymi do zbudowania potrzebnych kompetencji i narzędzi.

Finansowanie publicznoprawnych izb gospodarczych na całym świecie jest zagadnieniem złożonym z uwagi na różnorodność realizowanych przez nie zadań i społeczną oraz polityczną ich percepcję. Wprowadzając samorząd gospodarczy w Polsce w największym uproszczeniu rozważyć należy:

- udział w dochodach podatkowych państwa (w szczególności VAT^[74]) oraz opłaty za usługi publiczne uzyskiwane w związku z realizacją zadań publicznych (np. wydawane zaświadczenia i zezwolenia);
- przychody inne związane m.in. z organizacją konferencji i szkoleń, realizacją projektów informatycznych oraz działań dofinansowywanych ze środków unijnych, krajowych lub zagranicznych, wynajmem, działalnością wydawniczą, doradztwem biznesowym, darowiznami, etc.; działalność taka może być realizowana przez spółki celowe – podobnie, jak ma to miejsce w przypadku JST.

Właściwe zrównoważenie wielkości izb, ich zadań i dochodów uzyskiwanych w obu nw. grupach powinno umożliwić pominięcie konieczności pobierania składek członkowskich, których egzekwowanie stanowi problem dla niektórych państw, w których działają izby modelu kontynentalnego^[75].

Z uwagi na ramy niniejszego opracowania, powyższe rozważania obejmują jedynie zarys zagadnień związanych z modelem sektorowym. Warto jednak dodać, że takie zagadnienia, jak np. nadzór administracji publicznej

kontynentalny przewidują wśród zadań administracyjnoprawnych dla izb co najwyżej przejęcie od gmin prowadzenia CEIDG. Brak jest w nich jednak zadań ukierunkowanych branżowo. Zob. art. 49 pkt. 2 UAM 2016 i art. 10 ust. 2 pkt. 3 MR.

⁷⁴ W Polsce ¼ przedsiębiorców nie jest podatnikami VAT, co wymaga wypracowania koncepcji finansowania niektórych zadań również z innych źródeł. Szerzej Marciniak, *Sektorowy model*, 483-493.

⁷⁵ Z obowiązku uiszczania składek zrezygnowano m.in. na Węgrzech i w Hiszpanii. Zob. Peter Krisztián Zachar, *Transition*, 109-191 oraz Medina, Molins, „Institutional change in Spanish”, 112-129.

nad realizacją powierzonych izbom zadań oraz ich relacje z innymi instytucjami publicznymi, zorganizowane byłyby podobnie, jak w przypadku modelu kontynentalnego^[76].

6 | Wnioski

W publicznej, globalnej debacie istnieje zgodność co do dynamicznych przemian gospodarczych i politycznych zachodzących na świecie. Zaskakuje więc brak adekwatnej refleksji nad konieczną ewolucją izb gospodarczych (i innych organizacji otoczenia biznesu) tak, by mogły sprostać współczesnym i przyszłym wyzwaniom. Szczególnie niepokojące w piśmiennictwie (ale i proponowanych dotychczas w Polsce propozycjach ustaw) jest bezkrytyczne przywiązanie do modelu kontynentalnego izb, który wywodzi się z dziewiętnastowiecznych realiów lokalnych powiązań biznesowych i regulacji. Model ten nie odpowiada realiom coraz bardziej wyspecjalizowanej i w dużym stopniu cyfrowej gospodarki opartej na wiedzy (GOW)^[77]. Nie wspiera efektywnie aktualnych potrzeb przedsiębiorców, którzy wymagają elastycznego i eksperckiego wsparcia wszystkich klas wielkości przedsiębiorstw, a nie wąskiego wsparcia w takich wybranych dziedzinach, jak eksport. Należy też pamiętać, że instytucje publiczne coraz trudniej nadążają za zmianami technologicznymi i społecznymi. Brak silnych i kompetentnych organizacji otoczenia biznesu, z którymi dialog byłby obowiązkowy i zorganizowany instytucjonalnie, pogłębia trudności w opracowywaniu i realizowaniu polityk gospodarczych adekwatnych do współczesnych wyzwań. Bezwzględnie konieczne jest poszukiwanie nowoczesnych modeli organizacji samorządu gospodarczego. Model sektorowy stanowi wyspecjalizowaną, ekspercką alternatywę. Jest też dobrze osadzony w polskiej historii i teraźniejszości. Od innych modeli odróżnia go przede wszystkim:

- sektorowa, nieterytoryalna struktura izb,
- specjalizacja pozwalająca decentralizować szeroki zakres zadań publicznych,

⁷⁶ Pełne omówienie modelu: Marciniak, *Sektorowy model*, 343-527.

⁷⁷ Artur Czerwiński. „Znaczenie wiedzy dla gospodarki w ujęciu makro- i mikro-ekonomicznym” *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zarządzanie*, nr 3 (2018): 99-110.

- łatwość w implementacji formalnych mechanizmów równoważenia głosów i wpływów poszczególnych klas wielkości przedsiębiorstw na działanie ich izb.

Beneficjentami modelu nie są przy tym jedynie przedsiębiorcy i procesy konsultacyjne realizowane przez władzę publiczną. Z uwagi na kompetencje eksperckie, izby sektorowe mogą adresować efektywniej (niż w modelu kontynentalnym) potrzeby różnych grup interesariuszy. Dobrym przykładem jest możliwość prowadzenia list ekspertów branżowych mogących pełnić funkcję biegłych w postępowaniach sądowych^[78]. Równocześnie szeroki potencjał decentralizacji, wraz z agregacją i unowocześnieniem (gł. poprzez cyfryzację) niektórych procesów, zapewnia redukcję kosztów instytucjonalnych i regulacyjnych.

Konieczność zmian w ekosystemie organizacji otoczenia biznesu, w szczególności wzmacnianie izb gospodarczych, wynika z rosnącej dynamiki i skomplikowania procesów gospodarczych na całym świecie. Jest też użytecznym narzędziem równoważenia narastającego wpływu globalnych korporacji zaburzających dotychczasowe mechanizmy rynkowe i regulacyjne, a nawet pozycję państw – może bowiem wielowektorowo wspierać rozwój krajowych przedsiębiorstw i ich usług. Opisany powyżej mechanizm równoważenia głosu wszystkich klas przedsiębiorstw, wspiera ponadto pozycję małych i mikro przedsiębiorstw i ich wpływ zarówno na działalność izb, jak i stanowiska konsultacyjne. To niezmiernie istotny proces. W Polsce jest to przeszło 99,2% przedsiębiorstw generujących ponad połowę PKB. Wspierają dywersyfikację produkcji i usług, inwestując lokalnie budują stabilność i konkurencyjność. Równocześnie są systemowo pomijani w dialogu publicznym i obciążani nieadekwatnymi dla skali ich działalności obowiązkami regulacyjnymi.

⁷⁸ Szerzej nt. interesariuszy: Marciniak, *Sektorowy model*, 392-442.

Bibliografia

- Bandarzewski Kazimierz, *Samorząd gospodarczy w prawie polskim: studium prawne*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014.
- Bennett Robert J., Günter Krebs, Horst Zimmermann, *Chambers of Commerce in Britain and Germany*. London-Bonn: Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society, 1993.
- Bennett Robert J., *Local Business Voice: The history of Chambers of Commerce in Britain, Ireland and Revolutionary America. 1760–2011*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Bigo Tadeusz, *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego, 1928.
- Błachucki Mateusz, „Przemiany ustrojowe samorządu specjalnego w prawie administracyjnym”, [w:] *Prace studialne Warszawskiego Seminarium Aksjologii Administracji*, t. III, red. Krzysztof A. Wąsowski, Katarzyna Zalasieńska. 15-35. Kraków: Presscom, 2014.
- Brzeziński Kamil, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, „Reprezentatywność organizacji przedsiębiorców w dialogu z administracją publiczną” *Studia Prawno-Ekonomiczne*, nr 129 (2023): 79–100.
- Brzeziński Kamil, Tomasz Dorożyński, Agnieszka Kretek-Kamińska, Piotr Marciniak, Olga Korczyńska, „Towards a new sectoral model of chambers of commerce: Exploratory survey of business environment organisations in Poland” *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, nr 12 (2024): 2–16.
- Chambers of Commerce in Europe. Self-Governance and Institutional Change*. red. Detlef Sack. Cham: Palgrave Macmillan, 2021.
- Czerwiński Artur, „Znaczenie wiedzy dla gospodarki w ujęciu makro- i mikroekonomicznym” *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zarządzanie*, nr 3 (2018): 99–110.
- Dąbrowski Karol, „Izby przemysłowo-handlowe Drugiej Rzeczypospolitej jako instytucje samorządu przemysłowo-handlowego. Ujęcie doktrynalne i konstytucyjne” *Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego*, t. X (2007): 303–321.
- Dąbrowski Karol, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie 1944–1950*. Ryki: Fundacja Obywatelskiego Rozwoju-Ryki, 2016.
- Dąbrowski Karol, Tomasz Dorożyński, Piotr Marciniak, „The Justification of the Sectoral Model of Chambers of Commerce – Polish Perspective” *Studia Iuridica Lublinensia*, nr 5 (2023): 53–75.
- Fedotov Victor I., *Organizational and Legal Models of Chambers*. Washington, 2007.
- Golowska Marta i Artur Łuszczynski, „Filozoficzno-prawne dylematy autonomii lekarskiej i roli samorządu zawodowego lekarzy” *Prawo i Więź*, nr 5 (2024): 621–636. <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI52.968>.

- Kaja Jan, *Polityka gospodarcza. Wstęp do teorii*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, 1999.
- Kmieciak Robert, „Samorząd gospodarczy w państwach Unii Europejskiej” *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 7 (2013): 63-74.
- Kmieciak Robert, „Samorząd gospodarczy, a system decentralizacji administracji publicznej w Polsce” *Polityka i Społeczeństwo*, nr 3 (2016): 33-50.
- Kmieciak Robert, „Wielowymiarowość pojęcia samorządu – od związków terytorialnych do specjalnych” *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, nr 4 (2015): 49-67.
- Kmieciak Robert, Paweł Antkowiak, Adam Jaskulski, *Pożądany kierunek zmian modelu samorządu gospodarczego w Polsce*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2016.
- Konstytucja RP, t. I, *Komentarz do art. 1-86*, red. Marek Safjan, Leszek Bosek, Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Ławicki Tadeusz, „Samorząd gospodarczy w Polsce” *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, nr 9 (2013): 10-15.
- Marciniak Piotr, „Five key differences between chambers of commerce in United Kingdom, Belgium and Poland” *Studia Prawa Publicznego*, nr 4 (2023): 89-110.
- Marciniak Piotr, „SME representation in chambers of commerce bodies – a model perspective” *Studia Prawno-Ekonomiczne*, nr 132 (2024): 93-113.
- Marciniak Piotr, *Sektorowy model samorządu gospodarczego. Założenia i perspektywa wprowadzenia w Polsce*. Warszawa: C.H. Beck, 2023.
- Medina Iván, Joaquim M. Molins, „A new model for Chambers of Commerce in Spain? Explaining the impact of European programs on the modernization of the Barcelona Chamber of Commerce” *Studies in Law and Economics*, t. CXXXIV (2025): 79-100.
- Medina Iván, Joaquim M. Molins, „Institutional change in Spanish Chambers of Commerce”, [w:] *Chambers of Commerce in Europe: Self-Governance and Institutional Change*, red. Detlef Sack, Cham: Palgrave Macmillan, 2021.
- Mojak Ryszard, „Geneza, prawnoustrojowe zasady i prawne procedury tworzenia i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej polskiej z 2 kwietnia 1997 r.” *Gdańskie Studia Prawnicze*, t. XL (2018): 99-112.
- Ostapowicz Bogusław, „Współczesna polityka gospodarcza w warunkach globalizacji” *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 32 (2013): 111-138.
- Pilgrim Marcus, Ralf Meier, *National Chambers of Commerce – A Primer on the Organization and Role of Chamber System*. Washington: Centre for International Private Enterprise, 1995.

- Rehker Helmut, *Chambers of Commerce under Public and Private Law*. Geneva: International Trade Centre, 1982.
- Runge Anna, Jerzy Runge, *Słownik pojęć z geografii społeczno-ekonomicznej*. Katowice: „Videograf Edukacja”, 2008.
- Szustek Anna, *Naczelna Izba Gospodarcza*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2017.
- Turek Tomasz, „Regionalna izba obrachunkowa jako organ kontroli nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki finansowej”, [w:] *System finansów samorządu terytorialnego. Wybrane problemy*, red. Leszek Patrzalek, Poznań-Wrocław: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2003.
- Walkowiak Katarzyna, „Podstawy teoretyczne samorządu zawodowego geodetów i kartografów” *Przegląd Geodezyjny*, nr 11 (2014): 8-10.
- Wykrętowicz Stanisław, „Powstanie i rozwój samorządu gospodarczego w Europie i w Polsce”, [w:] *Spór o samorząd gospodarczy w Polsce*, red. Stanisław Wykrętowicz. Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2005.
- Wyrzykowska Barbara, „Organizacja i zadania izb rolniczych w Polsce” *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, z. 2 (2007): 435-440.
- Zachar Peter Krisztián. *Transition, Participation and Self-Governance: The Institutional Change of Hungarian Chambers*. Budapeszt: Ludovika Universitas Press, 2023.
- Zamącińska, Barbara. „Kształt samorządu gospodarczego w Polsce (uwagi prawne na tle inicjatywy zmierzającej do powołania powszechnego samorządu gospodarczego)” *Administracja publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe*, Nr 2 (2012): 87-97.
- Zimmermann Jan, *Prawo administracyjne*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2020.

